

Poglavlje 1-

Stvaranje razredne atmosfere

Uvod

Slika prikazuje učenike koji rade u razredu. Na lijevoj strani, dječak i djevojčica rade zajedno, njihovi materijali, uključujući i globus, nalaze se na stolu. Izgleda kao da raspravljaju o nečemu. U pozadini, učenik ili možda učitelj/ica iznosi prezentaciju. Djevojčica s desne strane dignula je ruku u zrak čekajući da je se prozove. Svi u razredu naporno rade naporno i izgleda da uživaju u tome. Ozračje u razredu presudno je za uspješan rad i učenje.

Ovih pet modela usmjereni su na to kako stvoriti, ili vratiti ozračje u razredu koje omogućava učenicima da se osjećaju ugodno i sigurno. To je osnovni preduvjet uspješnosti u učenju i poučavanju, jer ometanja neupitno postaju prioritet i uzimaju vrijeme i energiju.

Odgoj i obrazovanje za demokratsko građanstvo i ljudska prava ima puno toga zajedničkog s dobrim poučavanjem. Ovo ne vrijedi samo za ovih pet modela već za sve zadatke u knjizi.

Ovi modeli, međutim, nisu primarno zamišljeni kao alati za upravljanje razredom; oni imaju dublju, značajniju poruku. Danas je obrazovna reforma, uvelike, pitanje na koji način se odmaknuti od predaje fiksirano, prividno beskonačnog okvira znanja i uvida prema dinamičnijem konceptu cijeloživotnog učenja koje zahtijeva razvoj kompetencija više nego gomilanje podataka. S ovog gledišta, škola se smatra mikro zajednicom – mjesto gdje učenici susreću razna iskustva i probleme koji imaju puno toga zajedničkog sa stvarnim životom odraslih. Stoga, učenici bi trebali učiti u školi kako se nositi s takvim problemima u životu. Takvi zadaci pomažu učenicima da utječu na rad svoje mikro zajednice upoznajući jedni druge, usuglašavajući se o zajedničkim pravilima unutar grupe, dijeleći osobna iskustva s drugima i razvijajući samopoštovanje, definirajući vlastiti identitet unutar grupe i surađujući s drugima. Ovi zadaci jednako su važni i prikladni za mlađe i starije učenike, pri čemu će razina razmišljanja biti različita.

Konačno, u okvirima odgoja i obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava, ovi zadaci šalju jasnu poruku poučavanja i učenja kroz i u duhu demokracije i ljudskih prava. Svaki učenik je individua koja doprinosi nešto posebno i osobno zajednici učenika i učitelja/ica u razredu. Svakom učeniku trebalo bi se pristupati s interesom i poštovanjem. Svako pravilo trebalo bi se jednako primjenjivati na svakoga. To znači: „Što očekujem od drugih to oni mogu očekivati od mene.“ Učenici bi trebali biti svjesni ove poruke, stoga su promišljanje i kritičko razmišljanje u razredu ključni.

Vježba 1.1. – Sparivanje kartica

Odgojno- obrazovni cilj	Ovaj zadatak omogućava učenicima da stvore kontakt s drugima na neusiljen način.
Napomena	Učitelj/ica može koristiti ovaj zadatak kako bi procijenila potrebe u učenju i očekivanja svojih učenika.
Materijali	Kup (špil) karata koje tvore parove.

Postupak

1. Učitelj/ica nasumce dijeli karte i traži od učenika da pronađu drugi dio karte.
2. Kada su pronašli pripadajuće polovice, učenici potroše 5 do 10 minuta tražeći neke osnovne informacije jedni o drugima:
 - njihovo ime
 - njihova obitelj
 - gdje žive
 - njihov kućni ljubimac ili pop grupa ili nogometna momčad ili boja itd.
3. Učenici se ponovo vraćaju u plenum. Svaki učenik ima priliku ostatku grupe kratko prikazati svoga pratnera.¹
4. Učenici posjeduju u krug. Kako bi dali povratne informacije, učitelj/ica potiče učenike da komentiraju što im je novo ili što ih se osobito dojmilo.

Dodatak

Ova aktivnost može se dalje razviti tražeći, na primjer, na razini osnovne škole, da zajedno sjednu svi učenici kojima je najdraža boja crvena, plava i sl., kako bi se stvorile male raspravne grupe.

Varijacija

Učenici istražuju različite načine prezentacije njihovih informacija, primjerice kroz pantomimu, mogu napraviti plakat koji reklamira njihovog partnera ili tako da napišu pjesmu.

Nastavni materijali

Kup (špil) karata na kojima je napisan i nacrtan objekt dio kojeg ima partner na drugoj kartici.

Ove kartice trebale bi imati pisani tekst i slike koje bi omogućile učenicima mlađe dobi s teškoćama u učenju da u potpunosti sudjeluju u vježbi.

ruža - trn	dan - noć	nož - vilica	cipela - čarapa
svijetlo - tama	sol - papar	olovka - papir	stol - stolica
vruć- hladan	visoko - nisko	jak - slab	gore - dolje
uključen - isključen	otvoren - zatvoren	veliki - mali	brzo - sporo
čisti - prljav	grub - mekan	stati - ići	start - cilj
dobar - loš	da - ne	prijatelj - neprijatelj	debelo - mršavo
sunce - mjesec	brat - sestra	djevojčica - dječak	

¹ Ovo treba biti objašnjeno kada se uvodi vježba kako bi učenici mogli izabrati koliko toga žele o sebi otkriti

Vježba 1.2. – Prava, odgovornosti i pravila u razredu

Odgojno-obrazovni ciljevi	Ova aktivnost uvodi pristup „korak po korak“ s učenicima kako bi se u demokratskoj proceduri usuglasila pravila za njihovu razrednu zajednicu. Učenici stječu iskustvo da je njihov doprinos važan i da imaju priliku utjecati na sastavljanje pravila. Razvijaju osjećaj „vlasništva“ i iskušavaju aktivno sudjelovanje u stvaranju razredne zajednice kao mikro društva. Učenici postaju svjesni veze između prava, odgovornosti i pravila (koji su zakoni u kontekstu razreda).
Materijali	Veliki listovi papira koji su podijeljeni na tri dijela.

Postupak

1. Koristeći „igru“ formiranja grupe (npr. dijeljenje karata za sparivanje kako bi se formirale grupe glumaca, violinista itd.) razred se dijeli u tri, šest ili devet grupa ovisno o veličini razreda. Ne bi trebalo biti više od 5 učenika u grupi. Svaka grupa je A, B ili C.
2. Svaka grupa imenuje glasnogovornika/cu. Učitelj/ica traži kratku povratnu informaciju o tome kako su izabrali svog glasnogovornika/cu?
3. Svaka grupa ima list papira podijeljen u tri djela. Koristeći gornji dio papira, zapisuju ono za što vjeruju da su prava svake osobe (uključujući i učitelja/icu). Trebali bi zabilježiti svaki prijedlog i svaki prijedlog treba biti numeriran.
4. Učenici daju povratne informacije, vođeni pritom sljedećim pitanjima. Što mislite, koliko dobro ste ispunili zadatak? Što ste svi radili da je pomoglo? Što je odmoglo?
5. Učenici prosljeđuju svoj rad sljedećoj grupi (A do B, B do C, C do A).
6. Svaka grupa razmatra listu prava koju je napravila prethodna grupa, vođeni sljedećim pitanjima: Koje odgovornosti imamo kako bi poštovali ta prava? Što trebamo raditi? Kako se trebamo ponašati? Na primjer: „Svatko ima pravo da ga se čuje.“ - „Mi imamo odgovornost da čujemo.“
 Koristeći iste brojeve koji su korišteni u odjeljku prava, učenici zapisuju odgovarajuću odgovornost (ako se mogu sjetiti i koju) u drugu trećinu papira.²
7. Dodatak za učitelja/icu: pravila za pravila.
 - Odlučite o nekoliko pravila koja će se dominantno prikazati u razredu.
 - Trebaju biti pozitivno sročena - "učini" prije nego "ne smiješ" nešto raditi.
 - Trebaju biti specifična i opisivati određeno ponašanje, na primjer pravo da te se čuje; mi imamo odgovornost da slušamo; pravilo – budi tiho dok drugi govore.
8. Učenici razmjenjuju listove papira još jednom. Grupe razmatraju sva pravila napisana u svim grupama i dogovaraju se o najviše pet pravila. Ona se zapisuju podebljanim slovima na zadnju trećinu papira. Svaka grupa odvaja svojih pet pravila i lijepi ih na ploču. Glasnogovornik/ca svake grupe objašnjava njihova pravila cijelom razredu.
 Učitelj/ica moderira raspravu. Učenici identificiraju višak pravila i dogovaraju se koje će duplikate izbrisati. Neke grupe možda neće biti voljne da se njihova pravila izbrišu, a ostali će to predlagati.

² Učenicima ponekad može biti teško naći odgovornost za svako pravo.

Učenici bi trebali donijeti odluku o kojoj bi se svi složili. Možda bi bilo bolje da se takva pravila ostave za kasnije razmišljanje, nego da se ne uvaži određeni prijedlog grupe.

9. Glasovanje za pravila. Svaki učenik dobiva četiri žetona da glasuje za pravila za koja smatra da bi trebala vrijediti za razred. Mogu se odlučiti za četiri pravila, dodjeljujući jedan žeton svakom pravilu, ili mogu staviti sva četiri žetona na jedno pravilo. Četiri pravila s najvećim brojem glasova uključuju se u set pravila za razred. Mogu se napisati kao specifičan dokument kojeg potpisuje svaki učenik i koje se stavlja na vidno mjesto u razredu. Razred može odrediti nekoga za prepisivanje tih pravila i odlučiti kako će ga nagraditi.
10. Zajedničko promišljanje. Što je pomoglo? Što je odmoglo? Na koji način ste doprinijeli aktivnostima? Jeste li primijetili da su doprinosi nekog drugog u razredu bili korisni? Što su učinili?

Ovo je prva prilika za razred da počnu primjenjivati svoja pravila. Učitelj/ica može pohvaliti učenika zbog poštovanja pravila. Ako je ikako moguće, učitelj/ica bi trebao ignorirati one kojih ih ne primjenjuju, u suprotnom, dati će im nepotrebnu i negativnu pozornost ostalih učenika u razredu.

Vježba 1.3. – Identitet grba

Odgojno- obrazovni ciljevi	Poticanje samopouzdanja; pojedinci se potiču da prepoznaju i hvale pozitivne strane vlastitih osobnosti. Grupe pronalaze njihove zajedničke ciljeve.
Napomena	Ovaj zadatak dopušta učenicima da vrlo brzo postanu aktivno uključeni. Ovu vježbu idealno je raditi u netom formiranoj grupi ili na početku školske godine.
Materijali	Plakat s grbom za svaku grupu, bojice ili olovke, slike iz časopisa, i sl.

Postupak

1. Koristeći „igru“ formiranja grupe (npr. dijeljenje karata za sparivanje kako bi se formirale grupe glumaca, violinista itd.) razred se dijeli u tri, šest ili devet grupa ovisno o veličini razreda. Ne bi trebalo biti više od 5 učenika u grupi. Svaka grupa je A, B ili C.

Učenici rade u grupama od četiri sudionika. Svakom učeniku je dana shema grba, koja je podijeljena u četiri djela te ima svitak ispod nje. Dijelovi mogu biti izrezani iz druge kopije kako bi ih se moglo zalijepiti na glavni grb kad bude gotov.

2. Zadaci:

Individualna priprema:

Napravite bilješke odgovarajući na sljedeća pitanja:

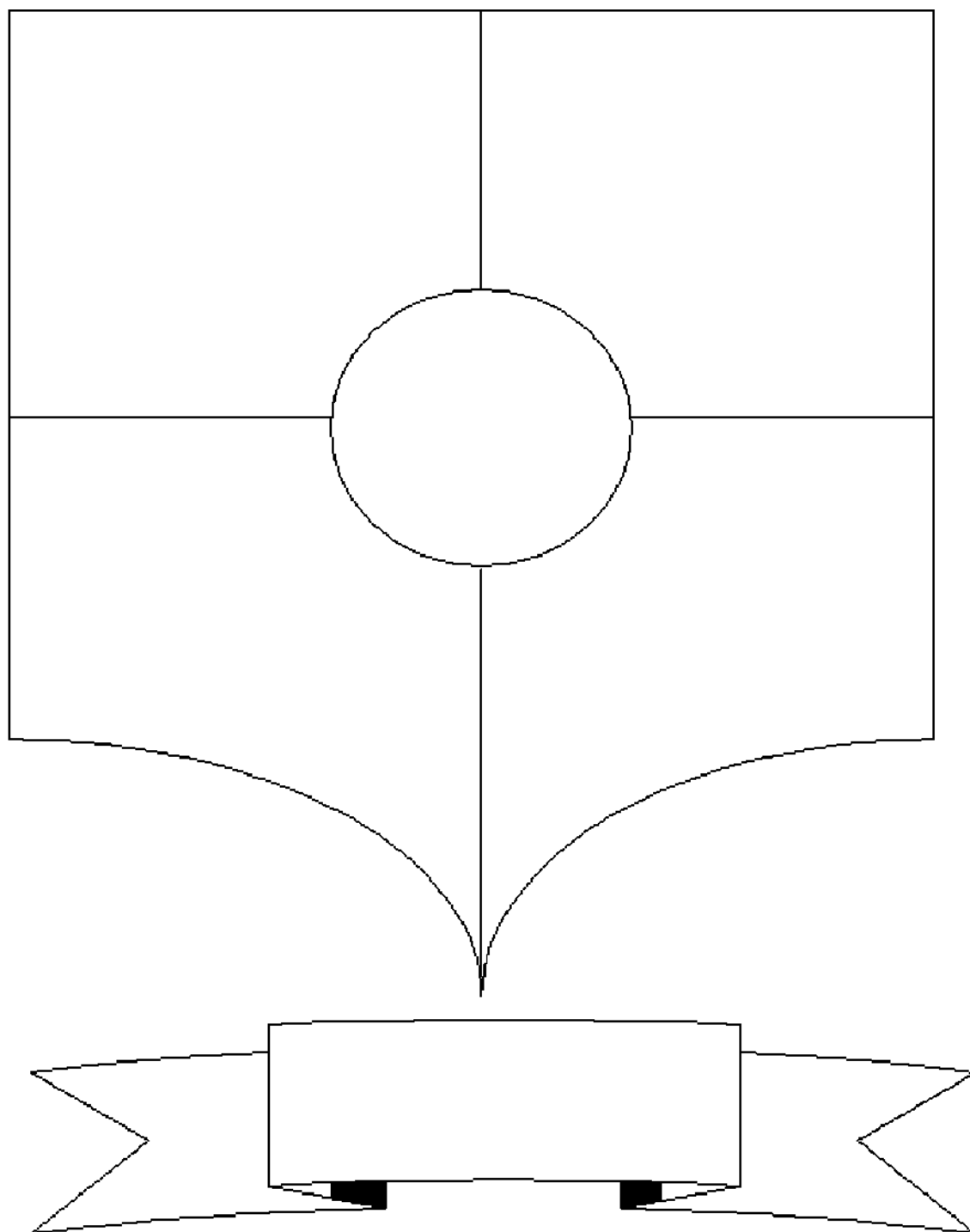
- kakvim sami sebe smatrate?
- što vam je potrebno?
- što ste sposobni napraviti?
- za čime žalite kada razmišljate o vlastitom životu?
- nacrtajte (ili izaberite) simbol ili simbole koji predstavljaju vaše bilješke (boje, obojani papir, slike iz časopisa i itd.)

Grupni rad:

- objasnite svoj simbol članovima grupe
- zalijepite sve dijelove na vaš grb
- pronađite zajednički simbol za vašu grupu (centar), moto za vaše ideje (gornja zastava) i ime za vašu grupu (donja zastava).

3. Završene grbove predstavljaju članovi grupe u plenumu; grbovi su izloženi na panou u učionici.

Nastavni materijali

Vježba 1.4. – Buket cvijeća

Odgojno-obrazovni cilj	Cilj ovog zadatka je podupirati grupnu koheziju i poticati samopoštovanje; Učenici razumiju i uvažavaju činjenicu da su pojedinci u grupi jedinstveni i različiti, i da kao takvi doprinose ukupnoj snazi grupe.
Materijali	Mala fotografija portreta učenika koja nije veća od tri kvadratna centimetra (dopušteno je da učenik nacrtá autoportret). Žuti ili narančasti papir razrezan u okrugle komade otprilike 6 cm u promjeru kako bi se stvorila sredina cvijeta. Papir u žarkim bojama izrezan u obliku latica, obojena vrpca, i ako je moguće, markeri i olovke u nekoliko boja, dva velika lista preklopnika, lijepilo.

Postupak

1. Svaki učenik ima okrugli komad papira na koji lijepi svoju fotografiju.
2. Svaki učenik uzima šest latica na kojima zapisuje jednu ili dvije pozitivne riječi o:
 - tome što bi učitelj/ica mogao reći o njima
 - tome što bi muški član njihove obitelji mogao reći o njima
 - tome što bi ženski član njihove obitelji mogao reći o njima
 - tome što bi mogli reći o sebi samima
 - što bi prijatelji mogli o njima reći
 - što bi netko drugi u sobi, školi ili zajednici mogao o njima reći.
3. Učenik lijepi latice oko ruba fotografije kako bi oblikovao glavu cvijeta.
4. Učitelj/ica ili učenici raspoređuju glavu cvijeta na predložak papira.
5. Učitelj/ica ili učenici crtaju stabljike i listove svakog cvijeta kako bi stvorili buket. Pričvršćivanje vrpce učinit će buket vrlo posebnim.

Dodatak

Sjedeći u krugu, učenici daju svoje komentare. Ovo pomaže učenicima da razumiju simbolično značenje: buket bi izgubio svoju ljepotu ako bi neki cvjetovi nedostajali (zajednica); svaki cvijet je različit, dodaje nešto jedinstveno (dostojanstvo osobe); a u isto vrijeme, svi cvjetovi su slični i stoga jedan je jednako važan kao i drugi (jednakost). Koncepti u zagradama mogu biti uključeni u razrede sa starijim učenicima.

Vježba 1.5. – Kineski štapići

Odgojno obrazovni cilj	Učenici se vježbaju u vještinama timskog rada. Iskušavaju što znači osloniti se na druge i da se drugi mogu osloniti na njih (međuovisnost).
Materijali	Kineski štapići ili olovke (otprilike 15 cm duge).

Postupak

1. Razred je podijeljen u timove s otprilike osam učenika. Timovima je rečeno da trebaju prijeći određenu udaljenost (ako je moguće, vježba bi se trebala provesti izvan školske zgrade).
2. Timovi stoje u redovima na međusobnoj udaljenosti od metar do metar i pol.
3. Učenici primaju kineske štapiće (ili olovke) vršcima prstiju; štapići sada spajaju učenike u timu.
4. Sada se timovi moraju utrživati prema cilju koji je prethodno postavljen; na primjer, učionica ili drugi kraj školskog dvorišta. Ako dva učenika ispuste svoj štapić, cijeli tim se mora vratiti na početak i ponovno početi utrku. Timovi su slobodni u tome da razviju najbolju tehniku i strategiju za najbrži dolazak na cilj a da im putem ne ispadnu štapići.

Ovisno o tome koliko se zadatak bude pokazao teškim za učenike, ova pravila mogu se primijeniti više ili manje striktno.

Dodatak

1. Neki učenici mogu biti zaduženi kao vanjski promatrači koji bilježe i na kraju komentiraju način na koji su timovi međusobno surađivali.
2. Aktivnosti se mogu snimiti kako bi se prikazalo različite oblike ponašanja.